

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.002.27.2023

Panie
Dorota Borowiec,
Katarzyna Wójtowicz-Warchoł
Renata Zajączkowska
Spółka Cywila Dorota Borowiec, Katarzyna
Wójtowicz-Warchoł, Renata Zajączkowska
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nisku
ul. Sandomierska 18b
37-400 Nisko

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/23/001/LRZ – Działania podejmowane na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Spółka Cywila Dorota Borowiec, Katarzyna Wójtowicz-Warchoł, Renata Zajączkowska Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nisku ¹ , ul. Sandomierska 18b, 37-400 Nisko.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wspólnikami Spółki Cywilnej Dorota Borowiec, Katarzyna Wójtowicz-Warchoł, Renata Zajączkowska Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nisku, upoważnionymi do jej reprezentowania, od dnia 30 grudnia 2022 r. są Panie Dorota Borowiec, Katarzyna Wójtowicz-Warchoł, Renata Zajączkowska ² . Poprzednio, od dnia 17 października 2000 r. do składania oświadczeń w imieniu Spółki upoważniona była Pani Renata Zajączkowska.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania podejmowane przez jednostki podstawowej opieki zdrowotnej na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Małgorzata Milanowska – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/95/2023 z dnia 21 marca 2023 r. Robert Szwagiel – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/89/2023 z dnia 21 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 2-4; 9-13)

¹ Zwana dalej: Przychodnią.

² Zwane dalej: Wspólnikami.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwanej dalej: ustawą o *NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Problematyka szkodliwości spożywania napojów energetyzujących⁵ wśród dzieci i młodzieży została zauważona w Przychodni, jednak nie przełożyła się na udokumentowane działania w celu ograniczenia ich dostępności i konsumpcji. Wprawdzie wspólnicy Spółki awizowali podejmowanie działań profilaktycznych w tym zakresie, jednak – wbrew obowiązkowi wynikającemu z przepisu art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. *o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*⁶ – nie znalazło to odzwierciedlenia w dokumentacjach medycznych pacjentów. Tym samym nie potrafili wskazać populacji młodych osób, którym udzielono takich świadczeń, ani sprecyzować rodzaju, treści udzielonych porad profilaktycznych. Zdaniem NIK, szczególnej uwagi wymagają zagrożenia związane ze spożywaniem przez dzieci i młodzież produktów, które nie są obojętne dla ich zdrowia, w tym także energetyków. Uwzględnienie tej problematyki w bieżącej działalności leczniczej pozwoli świadczeniodawcy na pełniejsze rozpoznanie potrzeb zdrowotnych, a przez to realizację obowiązków promocji, profilaktyki i ochrony zdrowia oraz istotnie wpłynie na zwiększenie świadomości pacjentów o szkodliwości spożywania energetyków.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁵ Napój energetyzujący (ang. energy drink) to potocznie napój energetyczny i energetyk, inny niż napój izotoniczny – pobudzający, przeważnie gazowany napój bezalkoholowy, z reguły zawierający kofeinę, taurynę i guaranę. https://pl.wikipedia.org/wiki/Nap%C3%B3j_energetyzuj%C4%85cy. Zwany dalej: napojem energetyzującym, napojem energetycznym lub energetykiem.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1876 ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania podejmowane przez jednostki podstawowej opieki zdrowotnej na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.

Opis stanu faktycznego

Zdaniem Pań Doroty Borowiec, Katarzyny Wójtowicz-Warchoł, Renaty Zajączkowskiej, współników Spółki Cywilnej Dorota Borowiec, Katarzyna Wójtowicz-Warchoł, Renata Zajączkowska Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nisku, *problem spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież jest przedmiotem pytania o używki w trakcie badań profilaktycznych, bilansowych dzieci i młodzieży oraz ewentualnie w trakcie wizyty dziecka z powodu konkretnego problemu zdrowotnego.*

Pracownicy naszej placówki mają świadomość negatywnych skutków spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących, jednak nie mieliśmy doniesień o występowaniu tego problemu wśród naszych pacjentów od rodziców lub placówek oświatowych. W związku z tym, że nie mieliśmy do czynienia z tym zjawiskiem w populacji naszych pacjentów, nie zwracaliśmy się do innych organów z wnioskami o podjęcie działań ograniczających dostępność i spożywanie napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież.

(akta kontroli str. 5-7)

Celami podstawowej opieki zdrowotnej, zgodnie art. 3 pkt. 3, 4, 5 i 6 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o *podstawowej opiece zdrowotnej*⁷, są m.in. ocena potrzeb oraz ustalenie priorytetów zdrowotnych populacji objętej opieką oraz wdrażanie działań profilaktycznych; rozpoznawanie, eliminowanie lub ograniczenie zagrożeń i problemów zdrowia fizycznego i psychicznego; zapewnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz promocji zdrowia dostosowanych do potrzeb różnych grup społeczeństwa; zapewnienie edukacji świadczeniobiorcy w zakresie odpowiedzialności za własne zdrowie i kształtowanie świadomości prozdrowotnej.

Zgodnie art. 12 ust. 1 i 2 cyt. ustawy na lekarzach podstawowej opieki zdrowotnej spoczywają obowiązki planowania i realizowania opieki lekarskiej nad świadczeniobiorcą, w zakresie działań mających na celu zachowanie zdrowia, profilaktykę chorób, rozpoznawanie i leczenie chorób oraz rehabilitację świadczeniobiorcy. Obowiązkiem pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej jest planowanie i realizacja opieki pielęgniarskiej nad świadczeniobiorcą i jego rodziną, w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób, świadczeń pielęgnacyjnych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych.

Na pytanie, czy w Przychodni prowadzono profilaktykę/edukację dotyczącą skutków spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących oraz możliwości uzależnienia się od nich, a jeżeli tak to w jakiej formie i czy znajduje to odzwierciedlenie w prowadzonej dokumentacji medycznej, współnicy Spółki wyjaśnili, że *nasze działania jako placówki podstawowej opieki zdrowotnej w tym zakresie polegają na indywidualnym oddziaływaniu na pacjenta i jego rodzinę, jeśli problem został zauważony lub zgłoszony. Informacje na temat zagrożeń związanych ze spożywaniem napojów energetyzujących przekazywane są podczas badań profilaktycznych, wizyty szczepienia, bilansu zdrowia ucznia. W naszej placówce kontakt z pacjentem odbywa się na zasadzie dobrowolnej wizyty profilaktycznej,*

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1050 ze zm.

podczas badania bilansowego, wizyty szczepiennej lub wizyty dziecka z powodu zachorowania. Wówczas podejmowane są działania profilaktyczne lub lecznicze. Dodatkowo promocją zdrowia w naszym zakładzie zajmują się pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, które posiadają odpowiednią wiedzę w tym zakresie. Wobec stale rosnącego spożycia napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież, które szkodzą ich zdrowiu, będziemy w swojej pracy kłaść jeszcze większy nacisk na ten problem.

(akta kontroli str. 5-7)

Przepis art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta stanowi, że dokumentacja medyczna zawiera co najmniej opis stanu zdrowia pacjenta lub udzielonych mu świadczeń zdrowotnych. Według przepisu art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej⁸ świadczeniem zdrowotnym jest działanie służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania.

Przychodnia nie przedstawiła dowodów potwierdzających przeprowadzenie indywidualnych działań profilaktycznych, o których mowa w ww. wyjaśnieniu. Na pytanie wobec jakiej populacji i jak często prowadzono ww. działania profilaktyczne oraz co było ich treścią wspólnicy Spółki nie udzielili odpowiedzi.

(akta kontroli str. 5-7)

W Przychodni⁹ nie było sklepu, ani automatów z żywnością i napojami, w których byłyby sprzedawane napoje energetyzujące.

(akta kontroli str. 8)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieujmowanie w dokumentacjach medycznych pacjentów informacji o zrealizowanych wobec nich działaniach profilaktycznych, dotyczących szkodliwości spożywania napojów energetyzujących.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Dokonywanie wpisów w dokumentacjach medycznych pacjentów o zrealizowanych wobec nich działaniach profilaktycznych, zgodnie z art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 991 ze zm.

⁹ W dniu 31 marca 2023 r., tj. w trakcie oględzin budynku Przychodni.

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 14 lipca 2023 r.

Kontroler
Małgorzata Milanowska
Główny specjalista k.p.

/-/

Robert Szwagiel
Doradca techniczny

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/